

Kütüphaneci Yetkinlikleri Üzerine Yapılan Araştırmalar Hakkında Nicel Bir Analiz

Quantitative Analysis of Research on Librarian Competencies

Alper ODABAŞOĞLU¹

¹İzmir Bakırçay Üniversitesi, İzmir, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Alper ODABAŞOĞLU

E-posta / E-mail : alperodabasoglu@gmail.com

Başvuru/Submitted : 20.04.2024

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 21.05.2024

Son Revizyon/
Last Revision Received : 27.05.2024

Kabul/Accepted : 13.06.2024

This article is licensed
under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0
International License (CC BY-NC 4.0)

ÖZ

Yetkinlik, bireylerin belirli bir görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gereken bilgi, beceri, davranış ve niteliklerin birleşimini temsil etmektedir. Bu çalışmada, kütüphaneci yetkinlikleri hakkında mevcut yayın durumunun incelenmesi, araştırmaların odaklandığı alt konuların tanımlanması ve geleceğe dönük araştırma eğilimlerinin öngörülmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 1980 ile 2023 yılları arasında Web of Science (WoS) veri tabanının “Information Science & Library Science” kategorisinde indekslenen “Bilgi profesyonelleri”, “kütüphaneciler” ve “yetkinlik” konularını içeren 693 yayının bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veri seti üzerinden, kütüphaneci yetkinlikleri konusunda bilgi bilim ve kütüphane bilimi alanındaki bilimsel üretimin zaman içindeki değişimi, kütüphaneci yetkinlikleri ile ilgili hangi konuların daha fazla ilgi gördüğü ve hangi araştırma alanlarının öne çıktığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu analiz, kütüphaneci yetkinliklerine yönelik akademik ilgiyi ve araştırma eğilimlerini anlamak amacıyla yapılmıştır. Böylece, bu alandaki gelişmelerin ve değişimlerin izlenmesi, kütüphanecilerin eğitim ve yetkinlik gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Analizler için BibExcel ve VOSviewer programları kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Bilgi bilimi literatüründe kütüphaneci yetkinliklerine odaklanan yayınların sınırlı olduğu gözlemlenmektedir. Yayınların çoğunluğunun makale olduğu ve diğer doküman türlerinin ise nispeten az olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, en fazla yayının ABD’ye ait olduğu ve yayınların dil dağılımının çoğunlukla İngilizce olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kütüphaneciler, Yetkinlik, Bibliyometrik analiz, Web of Science, Bibexcel, VOSviewer

ABSTRACT

Competency represents the combination of knowledge, skills, behaviours, and attributes necessary for individuals to accomplish a specific task effectively. In this study, the current state of publications regarding librarian competencies is examined, the subtopics focussed on in the research are identified, and future research trends are projected. In line with this objective, bibliometric analysis of 693 publications covering “Information professionals, “librarians,” and “competency” indexed in the “Information Science & Library Science” category of the Web of Science (WoS) database between 1980 and 2023 was conducted. The data set was used to analyse the changes in scholarly production in the fields of information science and library science over time to determine which topics related to librarian competencies have received more attention and which research areas stand out in the field of librarian competencies. This analysis was conducted to understand the academic interest and research trends in librarian competencies. Thus, monitoring developments and changes in this field will provide a better understanding of the educational and competency needs of librarians. BibExcel and VOSviewer programmes were used for these analyses. Because of this research, it is observed that publications focusing on librarian competencies are limited in the Information Science literature. It has been determined that most publications are articles, with relatively few other types of documents. In addition, the highest number of publications belongs to the USA, and the language distribution of the publications is mostly English.

Keywords: Librarians, Competence, Bibliometric analysis, Web of Science, Biblical, VOSviewer

EXTENDED ABSTRACT

Libraries require qualified personnel who have received library science education to organise and deliver information resources. The competencies of librarians are directly related to the quality of library services. Competency encompasses the knowledge, skills, and behaviours required for effective job performance. In the digital age, librarians need expanded skills, including data management and information technologies, to meet the evolving needs of the information society.

This study focuses on the evolution of librarian competencies using bibliometric analysis. Bibliometric indicators highlight the impact of publications but do not fully represent their quality. Bibliometrics has been widely used since the development of the Science Citation Index in the 1960s. Understanding the quality and quantity of scientific output using bibliometric techniques has recently gained momentum. This study aims to analyse the focal points and future trends of research in library and information science using bibliometric techniques. It examines the distribution of publications by year, document type, country, language, and journal. The research also aims to summarise information about librarian competencies to guide future studies.

A notable increase in publications in library and information science has been observed since the mid-2000s. 2017 was the period with the most intense research activity on librarian competencies, with 51 publications. The decrease in 2023 is due to indexing delays rather than a decline in research output. The dataset comprises 693 publications from various countries; articles lead the publication types with 629 publications (90.8%). Reviews, editorials, book reviews, and letters constitute the remaining dataset. English publications dominate as the “lingua franca” of global scientific literature. Other languages like Spanish, Portuguese, and French also contribute as indicators of global knowledge exchange. However, the representation of Turkish is minimal, indicating limited Turkish content production in this field.

The academic literature highlights 20 significant journals in library and information science, showcasing the richness and diversity of the discipline. Journals such as “Journal of Academic Librarianship,” “Journal of the Medical Library Association,” and “Reference Services Review” reflect current developments in the field, reflecting intense academic activity.

A total of 693 publications in the “Information Science & Library Science” category in the Web of Science database were analysed. Strong interactions were found with disciplines like Computer Science, Education, Law, Communication, and Management. Upon examining the 693 publications, most are at the Q2 and Q3 levels. The publications were authored by 1361 different authors; Kanwal Ameen, Amara Malik, and Lili Luo are among the top three authors in terms of publication count. Multiple publications by top authors

highlight the depth and breadth of the subject, emphasising the attractiveness and interdisciplinary nature of the field.

When examining publication data, it was determined that 43.22% (n=299) of the publications were single-authored, while 56.90% (n=394) include 2 to 20 co-authors. Two-authored publications constitute 28.28% (n=196), three-authored ones represent 15.58% (n=108), and publications with four to eight authors represent 13% (n=90). Publications with ten or more authors account for only 0.58% (n=4). A total of 1361 different authors were identified. Based on the citation and publication criteria, collaboration was found among 32 authors. An analysis evaluating collaboration strength revealed three clusters, 288 connexions, and 300 connexion strengths. Laura Saunders stands out with five publications, 29 connexions, and 33 total connexion strength. Lloyd's single publication had a significant impact with 146 citations. Laura Saunders ranks second with five publications and 141 citations, while Lili Luo ranks third with six publications and 109 citations.

A total of 617 keywords were used in 693 publications. Similar terms were grouped together, and after combining frequencies, 444 different keywords were identified. The top 20 most frequently used keywords are listed. "Information Literacy" emerges as the most emphasised topic. Central terms like "Libraries" and "Competencies" are also frequently used. This analysis highlights the importance of information literacy and underscores the complexity of the field, helping researchers understand the literature and identifying future research opportunities.

These findings emphasise that librarians in the digital age play a broader role beyond book lending to adapt to the dynamic needs of the information society. Core competencies include utilising technology, ensuring access to information and equity, and promoting information literacy. Equipping librarians with the skills is crucial for meeting contemporary societal information needs.

GİRİŞ

Kütüphaneler, kütüphanecilik eğitimi almış yeterli sayıda nitelikli personelle hizmet sunan kurumlardır. Bu kurumlar, çeşitli formatlardaki bilgi kaynaklarını belirli kurallar çerçevesinde düzenleyerek kullanıcıların hizmetine sunmaktadır (Yılmaz, 2005). Kütüphanelerin değeri ve sunulan hizmetin kalitesi, kütüphanecilerin sahip olduğu yetkinliklerle doğrudan ilişkilidir. İngilizce literatürde, “competence”, “competency” ve “competent” kelimeleri yetkinlik kavramının karşılığı olarak kullanılmaktadır (LeDeist ve Winterton, 2005). Kütüphanecilik literatüründe “yetkinlik” terimi; bilgi, beceri, yetenek veya nitelik gibi kavramların yerine yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu terim, kütüphanecilerin mesleki görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli olan donanımı ifade eder ve çeşitli profesyonel standartlar ile uyumludur. Yetkinlik kavramı, Türk Dil Kurumu (t.y) tarafından “yetkin olma durumu, olgunluk, kemal, mükemmeliyet” olarak tanımlamakta ve bireylerin belirli bir görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için gereken bilgi, beceri, davranış ve niteliklerin birleşimini temsil etmektedir .

Federal Kütüphane ve Bilgi Merkezi Komitesi (Federal Library & Information Center Committee - FLICC) ise yetkinliği; “Bireyin iş rollerini veya mesleki işlevleri başarıyla yerine getirmek için ihtiyaç duyduğu gözlemlenebilir, ölçülebilir beceri, bilgi, yetenek, davranış ve diğer özelliklerdir” (FLICC, 2011, s. 5) şeklinde tanımlamaktadır. 21. yüzyıl kütüphanelerinde meydana gelen değişimler, bilgi profesyonellerinin beceri ve yetkinlik gereksinimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kütüphaneci yetkinlikleri, geleneksel kütüphanecilik rollerinin ötesine geçerek; dijital ortamda veri yönetimi, bilgi teknolojileri, bilgi organizasyonu, veri analitiği ve bilgiye erişim konularında genişleme göstermiştir. Bu bağlamda, kütüphanecilerin güçlü iletişim, problem çözüme, ekip çalışması ve liderlik gibi genel becerilere sahip olmaları, bilgi toplumunun ihtiyaçlarına daha etkin bir şekilde cevap vermelerine olanak tanımaktadır.

Günümüzde, farklı kütüphane türlerinin varlığı çeşitli yetkinlik alanlarının geliştirilmesine yol açmaktadır. Kütüphanecilik alanında performans değerlendirmesi, eksikliklerin tespit edilmesi, çözümlerinin bulunması ve mevcut yetkinliklerin artırılmasıyla verimliliğin yükseltilmesi amacıyla 1996 yılında IFLA tarafından hazırlanan "Performance Measurement in Libraries" kitabı kütüphaneci yetkinlikleri alanında önemli bir kaynak olup 2007 yılında güncellenmiştir (Kakırman Yıldız, 2010, s. 156). Kütüphanecilerin temel yetkinliklerinin belirlenmesinde ALA (2009) tarafından oluşturulan ve son olarak 2022 yılında güncellenen “ALA’s Core Competencies of Librarianship” bir referans olarak kullanılmaktadır. Belirtilen yetkinlikler tavsiye niteliğini taşımakta ve kurum ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmelidir.

Kütüphanecilik alanında genel olarak yetkinliklerin amacı farklı kullanıcı gruplarına daha iyi hizmet sunmak, dinamik, sürekli gelişen araştırma ve bilgi ortamına uyum sağlamaktır (CARL, 2020, s. 2). Bu doğrultuda, kütüphanecilik mesleği, çağdaş bilgi toplumunda etkin hizmet sunabilme kapasitesini belirleyen kilit bir etken olarak öne çıkmaktadır. Bilgi kaynaklarının çeşitlenmesi, dijitalleşme süreci ve teknolojik evrim, kütüphanecilerin de geniş bir yelpazede beceri ve bilgi birikimine sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, bilgi organizasyonundan teknoloji kullanımına, kullanıcı ilişkilerinden değişen rol ve fonksiyonlara uyum sağlamaya kadar çeşitli yetkinliklerin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Nitelikli kütüphaneciler, sadece bilgiye erişimi kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda topluluklarına rehberlik eder, eğitim sağlar ve güvenli veri yönetimi konusunda liderlik yaparlar. Bu beceriler, kütüphanecilerin, hizmet verdikleri kurumun misyonuna uygun olarak kullanıcı memnuniyetini artırma ve bilgi ihtiyaçlarını karşılama noktasında da hayati bir rol oynamaktadır. Gelecekte başarılı olabilmek adına, kütüphanecilerin sürekli olarak yetkinliklerini güçlendirmeye ve değişen koşullara adapte olmaya odaklanmaları kaçınılmazdır.

Bu çalışmanın temel odak noktası, bibliyometrik analiz yöntemi kullanarak kütüphaneci yetkinlikleri konusundaki bilimsel üretimin zaman içindeki evrimini ortaya koymaktır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi, bu alandaki araştırmalarda önemli bir veri yığını oluşturmuştur. Büyük veri setleri içinde anlamlı desenleri belirlemek ve hangi konuların öne çıktığını anlamak için kullanılan etkili araçlardan bir tanesi de bibliyometridir (Güneş, Üstündağ, Yalçın ve Safran, 2017, s. 101).

Bibliyometrik teknikleri kullanarak, hakemli literatürü gözden geçirmek için sistematik bir yaklaşım kullanmanın önemi son yıllarda giderek artmaktadır. Bibliyometrik tekniklerin kullanımı, bilimsel literatürün

daha kapsamlı ve düzenli bir şekilde incelenmesini sağlayarak, bilimsel araştırmaların etkisini ve yaygınlığını daha doğru değerlendirmeye olanak tanımaktadır (To, 2022, ss. 619-620). Ayrıca bibliyometri, bilimsel üretimin nitelik ve niceliğini anlamak için güçlü bir analitik araç olarak kullanılmaktadır. Bilimsel yayınların incelenmesi ve istatistiksel yöntemlerin uygulanması, bibliyometrinin temellerini oluşturan bir sürecin başlangıcıdır. Bibliyometrik araştırmalarda genellikle belirli bir amaç doğrultusunda iki aşama izlenmektedir: İlk olarak, kullanılacak veri setinin belirlenmesi; ikinci olarak, bu veri setine uygulanan bibliyometrik analizdir (Öztürk, 2021, s. 39). Bu iki aşama, bilimsel araştırmalardaki eğilimleri ve değişimleri anlamak için önemli bir metodolojik çerçeve sunmaktadır.

Literatür Değerlendirmesi

Bilim dalları ve bilim insanlarının değerlendirilmesine dayalı istatistiksel çalışmaların ve analizlerin sayısında önemli bir artış gözlenmektedir (Al, 2009, s. 2). Ancak bibliyometri, istatistiksel bibliyografyadan kaynaklandığı için yeni bir olgu değildir. Bir kelime olarak bibliyometri; "Biblio" ve "metrik" kelimelerinden oluşmaktadır. "Biblio" terimi, kitap anlamına gelen Latince ve Yunanca "biblion" kelimesinden türetilmiştir. "Metrik" ise ölçüm bilimine işaret etmektedir ve ölçüm anlamına gelen Latince "metricus" veya Yunanca "metrikos" kelimelerinden türetilmiştir. Bu kelimeler birleşerek, kitapların ölçüm ve analizine dair anlamlar kazanmıştır (Danesh ve Mardani-Nejad, 2020, ss. 7-8).

Campbell'in 1896'daki "Theory of the National and International Bibliography" başlıklı çalışması, bibliyometri yönteminin tarihsel derinliğini göstermektedir. Ancak kullanımı ve uygulamaları 1890'lara kadar uzanmaktadır (Al, 2012; Sengupta, 1992, s. 75). Price'ın 1963 yılında yayınladığı "Litte Science, Big Science" başlıklı kitabında ilk kez istatistiksel verileri, "ilerleyen metin büyümesi olgusu" şeklinde kullandı. Price, 1660 ile 1960 yılları arasında bilimsel makale sayısının her 15 yılda bir ikiye katlandığını belirtmiştir (Wray, 2023, s. 235). Bibliyometri sözcüğü, ilk kez Pitchard (1969) tarafından "Documentation Journal" dergisinde "istatistiksel bibliyografya" teriminin yerine kullanılmıştır (Mirza Muhammad ve Khalid, 2009, s. 4). Bibliyometrinin en önemli alanlarından biri, daha önceki bir makalenin yazarına atıfta bulunma eyleminin her zaman anlamlı olduğu hipotezine dayanan atıf analizidir. Günümüze kadar bibliyometrinin bu özel yönü üzerine yüzlerce çalışma yayınlanmıştır (Sengupta, 1992, s. 81). Bibliyometri yöntemi, araştırmacıların bilimsel üretkenliğini belirlemede yaygın olarak kullanılan bir araştırma türüdür ve Eugene Garfield'ın "Bilimsel Bilgi Enstitüsü"(Institute for Scientific Information - ISI) tarafından geliştirilen "Science Citation Index" (SCI) sayesinde bibliyometrik çalışmalar 1960'lardan sonra hızla yaygınlaşmış; elektronik veri tabanlarına erişim sağlanmasıyla da bibliyometrik çalışmalar geniş kitlelere ulaşmıştır (Gingras, 2014, s. 11). 1970'li yıllardan günümüze kadar geçen süreçte bibliyometri kavramı kütüphanecilik alanında da bir başlık olarak yaygın bir kullanıma kavuşmuştur.

Bibliyometrik yöntemlerin kullanımı, Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim araştırmalarında analiz ve değerlendirme amacıyla uluslararası düzeyde norm haline gelmiştir. Bu yöntemler, araştırmalarındaki uluslararası eğilimlerin karşılaştırılması için kullanılmaktadır (Danesh ve Mardani-Nejad, 2020, s. 4). Kütüphane ve bilgi bilimi araştırmalarının köklü bir parçası olan bibliyometri, araştırma çıktılarının ve etkisinin değerlendirilmesinde kullanılan bir yöntem olarak anılmaktadır.

Literatür incelendiğinde, WoS'ta Kütüphanecilik ve Bilgi Bilimi kategorisinde 1980 yılından sonra kütüphaneci yetkinlikleri üzerine yapılan çalışmaların giderek arttığı görülmektedir. Türkiye adresli kütüphaneci yetkinliklerini konu alan yayınlarda bu artışa paralel olarak bir gelişme söz konusudur. 2009 yılında Asiye Kakırman Yıldız'ın "Etkin ve Verimli Bir Kütüphane Yönetiminde Kütüphanecilerin Sahip Olması Gereken Temel Yetkinlikler" adlı makalesinde etkin kütüphane yönetimi ve kütüphanecilerin yeni rolleri üzerinde durulmuştur. 2015 yılında Ayşe Yüksel Durukan'ın "Dijital Dünyada Okul Kütüphaneciliği ve 21. Yüzyıl Becerileri" adlı makalesinde bilişim teknolojilerinde yaşanan değişikliğin bilgi dünyasındaki değişimlere olan etkisi, kütüphanecilik ve kütüphaneciler üzerine etkileri tartışılmaktadır. Özgür Polat'ın 2021 yılında "Bilgi ve Belge Yönetimi Uzmanlığının Yetkinlikler Açısından Tanımlanması" adlı doktora tezinde ise kütüphane, arşiv ve müzelerdeki iş süreçleri incelenmekte ayrıca "Bilgi profesyonelleri"nin sahip olması gereken güncel yetkinlikler değerlendirilmektedir. 2022 yılında Fatoş Subaşıoğlu'nun "21.

Yüzyılda Özel Gereksinimli Bireylere Sunulan Hizmetlerde Kütüphanecilerin Yetkinlikler” adlı makalesinde engelli bireyler için sunulan kütüphanecilik hizmetlerinde kütüphane politikaları ve kütüphanecilerin rolleri ele alınmaktadır. Bütün bu yayınlar Türkiye’de kütüphaneci yetkinlikleri alanında gerçekleştirilmiş önemli çalışmalarındandır.

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı, kütüphanecilik ve bilgi bilim disiplinleri alanında faaliyet gösteren bilim insanlarına, eğitimcilere ve yöneticilere kütüphaneci yetkinlikleri konusundaki bilgi birikimini özetlemek ve gelecekteki araştırmalara rehberlik etmektir. Araştırma kapsamında; yayınların yıllara dağılımı, doküman türleri, ülkelere göre sıralamaları, dillerine göre dağılımı, yer aldığı dergiler, WoS kategorileri (*categories*), dergilerin çeyreklik dilimleri (*quartiles*), yazarlara göre yayın sayısı dağılımları, ortak yazar (*co-authorship of authors*) analizi, yazar anahtar kelime (*author keywords*) analizi ve yazar sayısına göre yayın dağılımları incelenmiştir.

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan “bibliyometri tekniği” kullanılmıştır. Bibliyometri, “bilimsel çalışmaların, yazar, konu, atıf yapılan yazar, atıf yapılan kaynaklar gibi verilerin istatistiksel olarak incelenmesi ile ilgilenmekte, elde edilen istatistiksel sonuçlar doğrultusunda belirli bir disipline ait genel yapının ortaya konmasını mümkün kılmaktadır” (Zan, 2012, s. 15). Ayrıca bilimsel yayınların analizinde; “kaynak tanımlama (dergi başlığı vs.), yazar isimleri, kurumsal adresler, referanslar, belge türleri, başlıklar, terimler, anahtar kelimeler, özetler ve konu başlıkları gibi veriler önemli rol oynamaktadır (Glanzel, 2003, s. 16).

Araştırmanın yöntemiyle ilgili detaylı bilgi, veri toplama sürecine odaklanan bir perspektif altında sunulmuştur.

Verilerin toplanması ve sınırlılıklar

Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen veriler, çalışmanın veri setini oluşturmaktadır. 25.01.2024 tarihinde WoS veri tabanından elde edilen verilerle yapılan bibliyometrik analizler çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Anamlı bibliyometrik sonuçlar elde edebilmek için ele alınan veri büyüklüğü hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Veri taramasında kullanılan anahtar kelimeler, ilgili alan yazının incelenmesi sonucunda, “bilgi profesyonelleri”, “kütüphaneciler” ve “yetkinlik” şeklinde belirlenmiştir. Anahtar kelimeleri kullanarak yapılan konu taraması sonucunda elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Tarama modülüne yazılan kodlama ise şu şekildedir: Documents Topic = [(Competency* OR competencies OR competent) AND (librarian* OR “information Professional*”)] şeklindedir. Araştırmanın veri seti, 1980-2023 yılları arasında WoS’un “Bilgi Bilimi ve Kütüphane Bilimi” (Information Science & Library Science) kategorisinde derlenen 693 yayını içermektedir. Bu yayınlar arasında 629 makale, 27 inceleme, 19 editoryal yazı, 17 kitap incelemesi ve 1 mektup bulunmaktadır. Belirtilenlerin dışında yayın türü bulunmamaktadır.

Verilerin temizlenmesi ve dönüştürülmesi için Notepad++, Microsoft Excel ve BibExcel gibi yazılım araçları kullanılmıştır. Analizler, Microsoft Excel kullanılarak tablolar ve şekillerle desteklenmiştir. Özköse (2017, s. 12) tarafından “bibliyometrik veriye dayanan bilimsel literatürü sayısal yöntemler kullanarak görselleştirmesi” olarak tanımlanan bibliyometrik haritalama işlemleri ise VOSviewer programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecine dâhil edilen kriterler Tablo 1’de belirtilmiştir. Bu bilgiler ışığında, verilerin toplanması ve çalışmanın sınırlılıklarının ele alındığı bu çalışmada, WoS veri tabanından elde edilen bibliyometrik verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Tablo 1: Araştırma sürecine dahil edilen kriterler

Kriter	Değer
Kaynak	WoS (Web of Science); SCI-EXPENDED, SSCI, AHCI ve ESCI
Kategori	Bilgi bilimi ve Kütüphane bilimi (<i>Information Science & Library Science</i>)
Yayın türü	Tüm yayın türleri
Yayın dili	Tüm diller
Tarih aralığı	1980-2023
Ülkeler	Tüm ülkeler
Anahtar kelimeler	Yazar anahtar kelimeleri

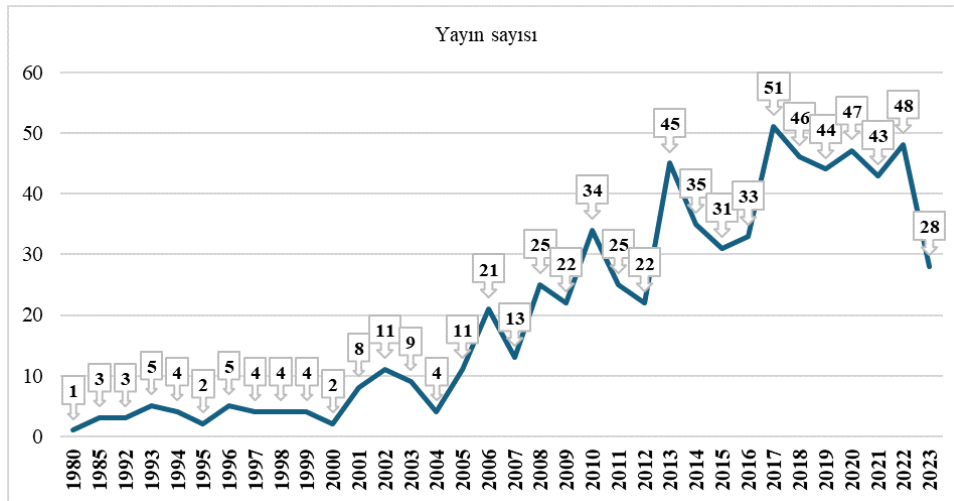
Çalışmanın veri seti, 25.01.2024 tarihinde Web of Science (WoS) veri tabanından indirilmiştir. Bu tarihte 2023 yılına ait ilgili tüm verilere ulaşılamamıştır. Bu durumun temel nedeni, veri girişinde yaşanan potansiyel gecikmeler olarak değerlendirilebilir. Bu tür gecikmeler, WoS veri tabanının sürekli güncellenen dinamik yapısı ve yayınların doğrulanma sürecindeki zaman alıcı işlemlerden kaynaklanabilir. Ortak yazarlık haritası ve küme analizi haritaları, daha iyi anlaşılabilmesi için basitleştirilmiştir.

Bulgular

Konu taraması yöntemiyle elde edilen verilerde, “Bilgi profesyonelleri”, “kütüphaneciler” ve “yetkinlik” kelimelerini içeren akademik yayınlar yıllara göre değerlendirilerek ve “Kütüphanecilik ve Bilgi Bilim” disiplinlerindeki bilgi profesyonellerinin yetkinlikleri üzerine yapılan akademik çalışmaların genel bir görünümü sunulmaktadır.

Yıllara göre yayın dağılımı

Bu çalışma, 1980-2023 yılları arasındaki “Kütüphanecilik ve bilgi bilim” disiplinlerinde faaliyet gösteren bilgi profesyonellerinin ve kütüphanecilerin yetkinlik odaklı araştırmalarındaki eğilimlerini yıllara göre ortaya koymaktadır. Yayın sayılarının dağılımı Şekil 1’de özetlenmiştir.

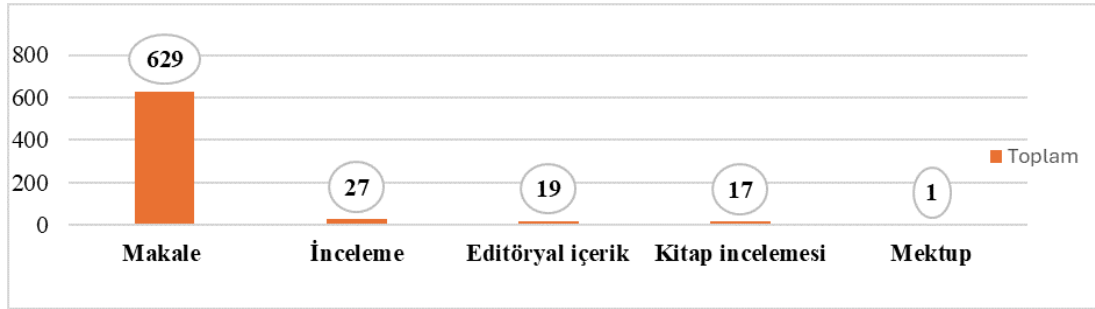
Şekil 1: Yıllara Göre Yayın Sayısı

Şekil 1’e göre; ilk göze çarpan husus 1980’de sadece 1 adet yayın bulunmasıdır. Bu durum, söz konusu dönemde belirli bir konu üzerine yapılan araştırmaların henüz kısıtlı olduğuna işaret etmektedir. Ancak, 2000’li yılların ortalarından itibaren yayın sayısında belirgin bir artış ivmesi gözlemlenmektedir. Özellikle 2017 yılı, 51 yayımla zirveye ulaşmıştır. Bu durum kütüphaneci yetkinlikleri alanındaki araştırma faaliyetinin yoğunlaştığını göstermektedir. Ancak 2023 yılındaki düşüşün nedeninin, ilgili konuya yönelik araştırma

aktivitesinde azalma veya bilimsel üretimdeki faktörlere bağlı bir düşüşün göstergesi olarak değil aksine çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla WoS'ta indekslenme süresinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Doküman türü

Doküman türü olarak incelendiğinde, geniş bir spektrumda bilgi ve düşünsel içeriğin bir araya getirilmesi ile araştırma veri seti toplam 693 yayından oluşmaktadır (Şekil 2). Yayınlar, toplam yayın sayısının %90,8'ini oluşturan 629 makaleden oluşmaktadır. Toplam yayın sayısının %3,9'unu 27 doküman ile incelemeler oluşturmaktadır. Editöryal içerikler, 19 yayın ile toplam yayın sayısının %2,7'sini, kitap incelemeleri 17 yayın ile toplam yayın sayısının %2,5'ini ve mektuplar ise 1 yayın ile toplam yayın sayısının %0,1'ini temsil etmektedir. Bu çeşitlilik, geniş bir okuyucu kitlesinin hedeflendiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 2: Doküman Türüne Göre Yayın Sayısı

Ülkelere göre yayın sayısı

Yayın dünyasından çeşitli ülkelerin katkılarıyla oluşan veri seti, toplam 693 yayını içermektedir. İlk 20 ülke arasında yer alan bu yayınların %82,69'u (n=572) çeşitli ülkelerin bilimsel ve akademik üretimlerini yansıtmaktadır. Ülkelere göre makale sayısı Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2: Ülkelere Göre Yayın Sayısı

Ülke Sıralaması	Ülkeler	Yayın Sayısı	Ülke Sıralaması	Ülkeler	Yayın Sayısı
1	ABD	288	11	Güney Afrika	12
2	Kanada	42	12	Meksika	9
3	Pakistan	28	13	İtalya	9
4	Hindistan	20	14	Çin	9
5	Birleşik Krallık	20	15	İran	8
6	Brezilya	20	16	İsveç	8
7	Avustralya	19	17	Polonya	8
8	İspanya	18	18	Küba	7
9	Nijerya	17	19	Rusya	7
10	Malezya	17	20	Birleşik Arap Emirlikleri	6

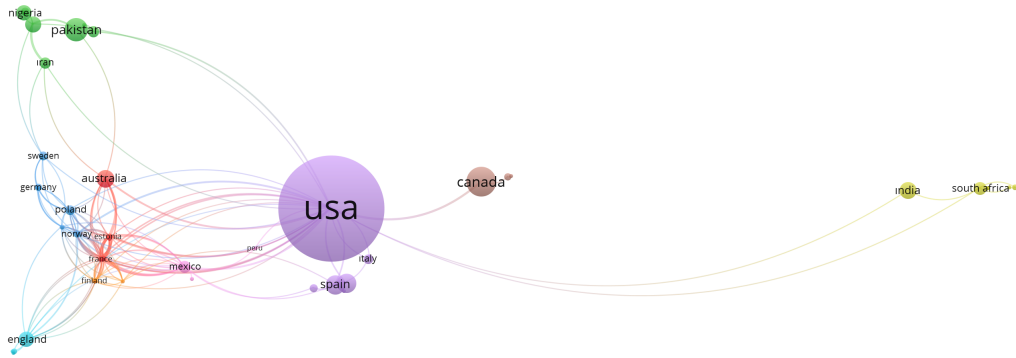
Bu veri setinde, ülkeler arasındaki yayın sayılarına ek olarak, her bir ülkenin toplam yayın içindeki oranları da önemli bir perspektif sunmaktadır. Küresel ölçekteki bilimsel katkıları gösteren bir tabloyu ortaya koyarken, her ülkenin belirli alanlarda akademik üretimdeki rolünü vurgulamaktadır. Buna göre; ABD 288 (%41,54) yayınla listenin zirvesinde yer almaktadır. Kanada ise 42 yayınla ikinci sıradadır ve toplam yayınların %6,06'sını temsil etmektedir. Üçüncü sırada 28 yayınla Pakistan bulunmakta ve temsil oranı %4,04'e denk gelmektedir. Dördüncü, beşinci ve altıncı sıralarda Hindistan, Birleşik Krallık ve Brezilya her biri 20 yayınla eşit bir performans sergileyerek toplamın %2,89'unu oluşturmaktadır. Yedinci sırada Avustralya, 19 yayınla dikkat çekmekte ve toplam yayının %2,74'ünü kapsamaktadır. Sekizinci

sırada İspanya, 18 yayınlı yer almakta ve bu da toplamın %2,60'ını oluştururken, dokuzuncu ve onuncu sıradaki Nijerya ile Malezya, her biri 17 yayınlı liste içinde %2,45'lik bir paya sahiptir. Tablonun (Tablo 2) devamında ise Güney Afrika, Meksika, İtalya, Çin, İran, İsveç, Polonya, Küba, Rusya ve Birleşik Arap Emirlikleri sırasıyla yer almaktadır. Bu ülkeler toplam yayın sayısı ve yüzdelik katkıları ile genel tabloyu şekillendirmektedir. Türkiye ise 2 yayınlı 44. sırada yer almaktadır.

Yayınlara ülkeler bağlamında ortak yazar ilişkisini gösteren ağ yapısı aşağıda sunulmuştur (Şekil 3). Ortak yazar ağ analizinin daha anlamlı, odaklı ve anlaşılır sonuçlar üretmesi için yazarların atıf ve yayın sayısı "1" olarak sınırlandırılmıştır. Yapılan analizde, 68 yazarın işbirliği içinde olduğu belirlenmiştir. Analiz sonucunda toplam bağlantılı ülke grubu 206 öge¹, 9 küme² ve 263 toplam bağlantı gücünden³ oluşmaktadır.

Bu ülkeler içerisinde 30 bağlantı ve 47 toplam bağlantı gücü ile ABD ilk sırada yer almaktadır. Kanada 47 yayın ile yayın sıralamasında 2. olmasına rağmen 2 bağlantı ve 5 bağlantı gücü bulunmaktadır. Özellikle Norveç'in 6 yayın, 22 bağlantı ve 33 bağlantı gücü dikkat çekmektedir. Benzer bir durum Meksika ve Polonya için de geçerlidir. Meksika'nın 13 yayın sayısı 22 bağlantısı ve 30 bağlantı gücü bulunurken Polonya'nın ise 10 yayın, 18 bağlantı ve 19 bağlantı gücü bulunmaktadır. 18 yayını bulunan Nijerya'nın ise 1 bağlantısı ve 1 bağlantı gücü bulunmaktadır.

Şekil 3: Yayınların Ülkeler Bağlamında Ortak Yazar Ağ Analizi

Yayınlara yer aldığı dergiler

Akademik literatür, kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanlarında gerçekleşen güncel gelişmeleri takip etmek, araştırmacılara, profesyonellere ve öğrencilere kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Toplamda 114 farklı dergide konuya dair yayın bulunmaktadır. Tablo 3'te veri setinde bulunan ve yayın sayısı açısından öne çıkan 20 dergiyi içermektedir. Bu dergiler, kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanında çeşitli konularda önemli katkılar sağlamaktadır. Bu çerçevede, literatürdeki zenginlik ve çeşitliliğin altını çizmek mümkündür. Bahsi geçen dergiler, disiplin içindeki bilgi akışını destekleyerek, alanın gelişimine önemli bir ivme kazandırmaktadır. Bu durum, akademik dünyada bilgi üretimi ve paylaşımına katkı sağlamış olup kütüphanecilik ve bilgi bilimi disiplinlerinin ileri düzeydeki araştırmaları yönlendirmektedir.

Tablo 3'te yayın sayılarına dayalı olarak belirlenen konulara odaklanan dergiler, bu alanlardaki yoğun akademik etkinliği yansıtmaktadır. Özellikle "Journal of Academic Librarianship" (n=41), "Journal of The Medical Library Association" (n=36), ve "Reference Services Review" (n=34) gibi dergiler, bu alanda

¹ Öge (item) terimi, bibliyometrik veri setlerinde analiz edilen (makale, kitap, bildiri veya diğer bilimsel vs.) birimleri ifade etmektedir (van Eck ve Waltman, 2019, s. 4).

² Küme (Cluster) terimi, bibliyometrik ağ analizinde benzer özelliklere sahip olan makalelerin veya araştırmacıların gruplandırılması için kullanılan bir terimdir (van Eck ve Waltman, 2019, s. 4).

³ Toplam bağlantı gücü (Total link strength) terimi, bir makalenin veya bir yazarın akademik alandaki etkisini ve görünürlüğünü değerlendirmek için faydalanılan bir ölçüttür. Bir makalenin veya bir yazarın diğer makalelerde ne kadar sık alıntılındığını ne kadar sık atıfta bulunduğunu veya ne kadar sık beraber anıldığını ölçmek için kullanılmaktadır (van Eck ve Waltman, 2019, s. 4).

gerçekleşen yoğun akademik etkinliği yansıtmaktadır. Bu dergilerin yüksek yayın sayıları, kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanındaki güncel gelişmeleri kapsamlı olarak ele aldıklarını göstermektedir.

Tablo 3: Yayınların Yer Aldığı Dergiler

Sıra no.	Yayın adı	Yayın sayısı	Sıra no.	Yayın adı	Yayın sayısı
1	Journal of Academic Librarianship	41	11	Journal of Library Administration	18
2	Journal of the Medical Library Association	36	12	Communications in Information Literacy	17
3	Reference Services Review	34	13	Qualitative & Quantitative Methods in Libraries	14
4	Evidence Based Library and Information Practice	29	14	Journal of Business & Finance Librarianship	13
5	Journal of Librarianship and Information Science	29	15	College & Undergraduate Libraries	12
6	College & Research Libraries	23	16	New Library World	10
7	Library Management	23	17	Portal-Libraries and The Academy	10
8	Electronic Library	21	18	Global Knowledge Memory and Communication	10
9	Health Information and Libraries Journal	19	19	Library Review	9
10	Library Trends	18	20	Education for Information	9

Yayın dilleri

Toplamda 693 yayının dil dağılımı incelenmiştir. Bilgi paylaşımının dil çeşitliliği Tablo 4'te belirtilerek bilimsel iletişimin küresel perspektifi yansıtılmaktadır.

Tablo 4: Yayın Dilleri

Sıralama	Yayın dili	Yayın sayısı	Sıralama	Yayın dili	Yayın sayısı
1	İngilizce	611	7	Almanca	3
2	İspanyolca	32	8	Japonca	1
3	Portekizce	21	9	Çince	1
4	Fransızca	11	10	Katalanca	1
5	Rusça	6	11	Hırvatça	1
6	İtalyanca	4	12	Türkçe	1

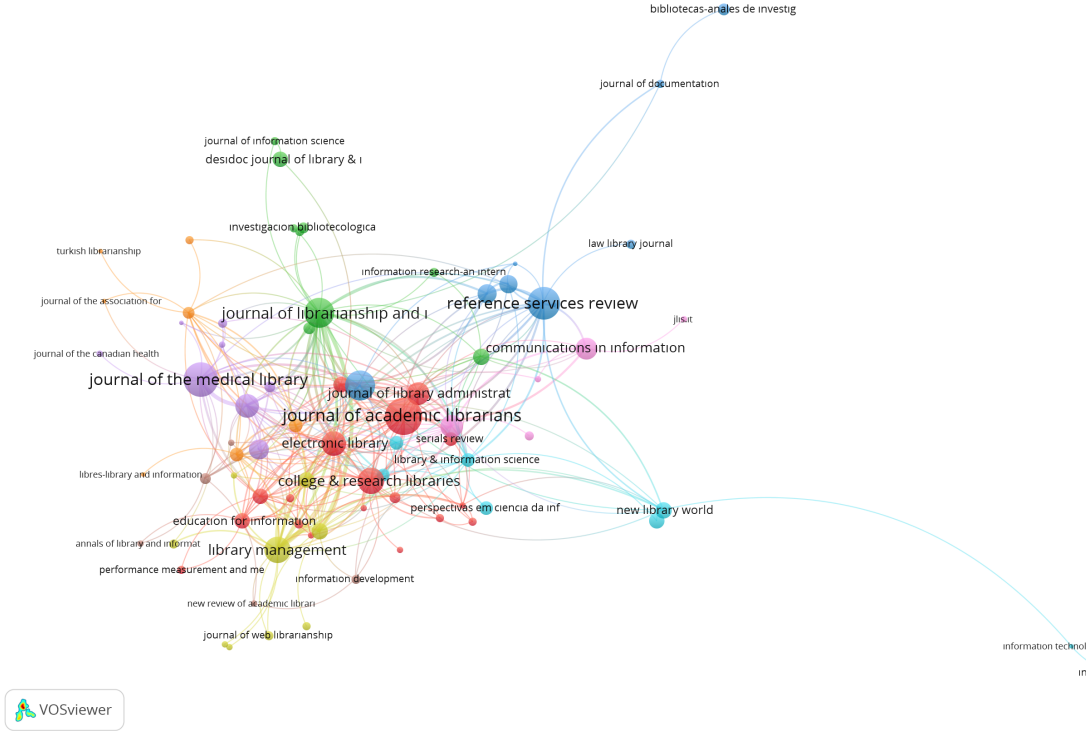
Genel toplam: 693

İngilizce, bu alandaki yayınların büyük çoğunluğunu (n=611) oluşturmaktadır. Bu durum, İngilizcenin dünya genelinde bilimsel araştırmalarda, akademik yayınlarda ve bilimsel iletişimde birleştirici dil olarak kabul edilen bir “*lingua franca*” olduğunu göstermektedir. Bu tercih genellikle global bilimsel topluluğun daha geniş bir kitleye ulaşması ve etkileşimde bulunabilmesi amacıyla yapılmaktadır. İngilizce, bilimsel iletişimde önemli bir rol oynamaktadır ancak diğer diller de aktif bir şekilde katkıda bulunmaktadır. Bu durum küresel bir bilgi paylaşımının gerçekteleğiği bir ortamı yansıtmaktadır. Ayrıca, İspanyolca, Portekizce, Fransızca gibi diller de temsil edilmektedir. Bu dil dağılımı, konunun geniş bir dil yelpazesi tarafından ele alındığını göstermektedir.

Türkçe'nin sadece bir yayın ile temsil edilmesi, bu alandaki Türkçe içerik üretiminin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, belirli bir konu veya alanın Türk akademisyenleri veya araştırmacıları tarafından daha az ele alındığını veya bu dilde yapılan çalışmaların az olduğunu düşündürmektedir.

Dergilerin atıf ağı analizi

Şekil 4’te ise belirtilen konularda yayımlanmış, atıf sayısı ve yayın sayısı en az 1 olacak şekilde hazırlanmış yayınlara ait dergi isimleri ve bağlantıları bulunmaktadır. Buna göre dergi sayısı 114’ten 91’e indirgenmiştir.

Şekil 4: Dergilerin Atıf Ağı Analizi

Şekil 4 incelendiğinde “Journal of the Medical Library Association” dergisinde 36 yayın (391 atıf, 17 bağlantı ve 42 toplam bağlantı gücü), “Journal of Academic Librarianship” dergisinde 42 yayın (370 atıf, 25 bağlantı ve 56 toplam bağlantı gücü), “Journal of Librarianship and Information Science” dergisinde 29 yayın (351 atıf, 36 bağlantı ve 91 toplam bağlantı gücü) ve “Reference Services Review” 34 yayın (336 atıf, 21 bağlantı ve 41 toplam bağlantı gücü) bulunmaktadır. Bu dergiler ortak atıf bağlantı gücü, yayın sayıları ve atıf sayıları ile kütüphaneci yetkinlikleri konusunda içerdikleri makaleler ile ön plana çıkmaktadır.

Yayınlara WoS kategorileri

WoS, disiplinler arası bilimsel literatürdeki yayınları indeksleyen bir veri tabanıdır. Konu kategorileri, dergi içeriğinin hangi bilim dalına veya disipline ait olduğunu göstermektedir. Ayrıca konu kategorileri yayınlanan dergilere göre belirlenmekte ve her dergiye özgü konu kategorisi bulunmaktadır. Bu durumda yayın içerikleri de farklı disiplinlerle ilişkili olabilmektedir.

Bilgi bilimi ve kütüphanecilik, farklı disiplinlerle etkileşim içinde olan ve sürekli gelişen bir alandır. Bu çalışmada, Web of Science (WoS) veri tabanında konu taraması ile belirlenen ve “Bilgi Bilimi ve Kütüphanecilik” kategorisindeki yayınların (n=693), hangi diğer disiplinlerle ilişkili olduğu ve yoğunluğu incelenmiştir. Bu kategorilerin neler olduğu, Türkçe karşılıkları ve bu kategorilerde bulunan yayın sayıları Tablo 5’te listelenmektedir.

Bilgi bilimi ve kütüphanecilik” kategorisinde derlenen yayınların, farklı kategorilerde de yer aldığı tespit edilmiştir. Bu yayınların, “Bilgisayar bilimi bilgi sistemleri”, “Eğitim ve eğitim araştırmaları”, “Hukuk”, “İletişim” ve “Yönetim” gibi disiplinlerden daha fazla sayıda bulunduğu görülmüştür. Bu durum, belirtilen

Tablo 5: WoS kategorileri

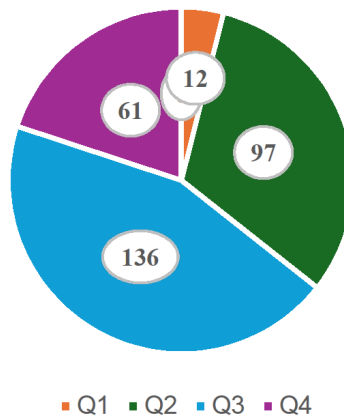
Web of Science kategorileri	n
Information Science & Library Science (Bilgi Bilimi ve Kütüphanecilik)	693
Computer Science Information Systems (Bilgisayar Bilimi Bilgi Sistemleri)	28
Education & Educational Research(Eğitim ve Eğitim Araştırmaları)	14
Law (Hukuk)	4
Communication (İletişim)	4
Management (Yönetim)	1
Computer Science Interdisciplinary Applications (Bilgisayar Bilimi Disiplinler arası Uygulamalar)	1
History (Tarih)	1
History of Social Sciences (Sosyal Bilimler Tarihi)	1
Social Sciences Interdisciplinary (Sosyal Bilimler Disiplinler arası)	1

alanlarla bilgi bilimi ve kütüphanecilik arasında belirgin bir ortak araştırma faaliyetinin olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, “Bilgisayar bilimi disiplinler arası uygulamalar”, “Tarih”, “Sosyal bilimler tarihi” ve “Sosyal bilimler disiplinler arası” gibi kategorilerde belirtilen konu başlıkları ilgili araştırmaların daha az sayıda olduğu ve bu alanlarla daha az etkileşimde bulunulduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, bilgi bilimi ve kütüphanecilik alanı farklı disiplinlerle yoğun etkileşimde olan disiplinler arası bir alandır. Özellikle bilgisayar bilimi, eğitim, hukuk, iletişim ve yönetim gibi alanlarla aktif araştırma ve işbirliği söz konusudur. Tablo 5’te belirtildiği üzere “Bilgi bilimi ve kütüphanecilik” alanı ile diğer ilgili alanlar arasındaki disiplinler arası etkileşimin varlığını ve bu alandaki araştırmaların geniş bir yelpazede çeşitlenmiş olduğunu göstermektedir.

Yayımların dergi çeyreğine göre dağılımı

Çeyreklik dilimler, bir derginin belirli bir alandaki diğer dergilere göre göreceli önemini gösteren ve dergi sıralamalarının belirlenmesini sağlayan bir WoS ölçütüdür. Bir derginin çeyreklik dilimi, o derginin etki faktörünün (impact factor) o alandaki tüm dergilerin etki faktörlerinin ortalamasına oranı ile belirlenmektedir (Asan ve Aslan, 2020, ss. 102-103). Dergiler etki faktörüne göre en yüksekten en düşüğe doğru sıralanmaktadır. İlk çeyrekte yer alan dergiler Q1 (etki faktörü en yüksek ilk %25’lik dilimdeki dergiler), ikinci çeyreklikte yer alan dergiler Q2 (etki faktörü açısından orta üstte yer alan %25-%50 dilimindeki dergiler), üçüncü çeyreklikte yer alan dergiler Q3 (etki faktörü açısından orta altta yer alan %50-%75 dilimindeki dergiler) ve dördüncü çeyrekte yer alan dergiler Q4 (etki faktörü açısından en düşük dilimde yer alan %75-%100 dilimindeki dergiler) olarak sınıflandırılmaktadır (Liu vd., 2016, ss. 1273-1275).

Kütüphaneci yetkinlikleri konusundaki yayımları içeren dergilerin genel performanslarını gösteren çeyreklikler Şekil 5’te sunulmaktadır.

Şekil 5: Yayımların Dergi Çeyreğine Göre Dağılımı

Toplam yayın sayısının (n=693) çeyrekliklere göre dağılımı ise Q1’de 12 (%2), Q2’de 97 (%14), Q3’te 136 (%19) ve Q4’te 61(%) şeklinde olduğu görülmektedir. En yüksek çeyrekliğe sahip Q2 ve Q3 yayınların olduğu dikkati çekmektedir.

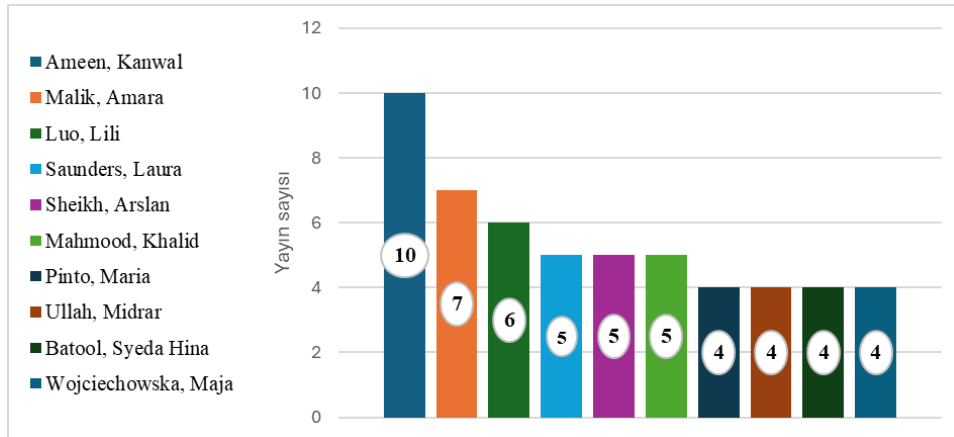
Yayınların çeyreklikleri arasındaki dağılım, yayınların ağırlıklı olarak orta seviyede etki faktörüne sahip dergilerde yer aldığı ancak yüksek ve düşük etki faktörlerine sahip dergilerde de yayınların olduğu gözlenmektedir.

Yazarlara göre yayın sayısı

Akademik literatürde yer alan yayınların analizi, bir konunun derinliği, kapsamı ve ilgi alanı hakkında önemli ipuçları sağlamaktadır. Bu çerçevede, belirli bir konuda en yüksek yayın sayısına sahip olan yazarlar, söz konusu alanın bilimsel topluluk içindeki önemini ve çeşitli analitik yaklaşımların varlığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada incelenen toplam 693 yayın 1361 farklı yazar tarafından yazılmıştır. Yazar isimlerinde farklı yazım kullanıma ihtimaline karşı tek isim tutarlılığını sağlamak için yazarların ORCID numaraları ile eşleştirme gerçekleştirilmiştir. Şekil 6’da ise yayın sayısına göre ilk 10 yazarın listesi sunulmaktadır.

Yazarlar, yayın sayısı bakımından incelendiğinde ilk 3 sırada Kanwal Ameen (Pakistan), Amara Malik (Pakistan) ve Lili Luo’nun (ABD) yer aldığı görülmektedir. İlk 10 yazarın, kütüphaneci yetkinlikleri hakkında WoS’ta indekslenen en az 4 yayını bulunmaktadır. Bu durum, konunun benzer yazarlar tarafından farklı açılardan defalarca ele alındığını ve araştırmacılar için çalışılmaya uygun bir alan olduğuna işaret etmektedir.

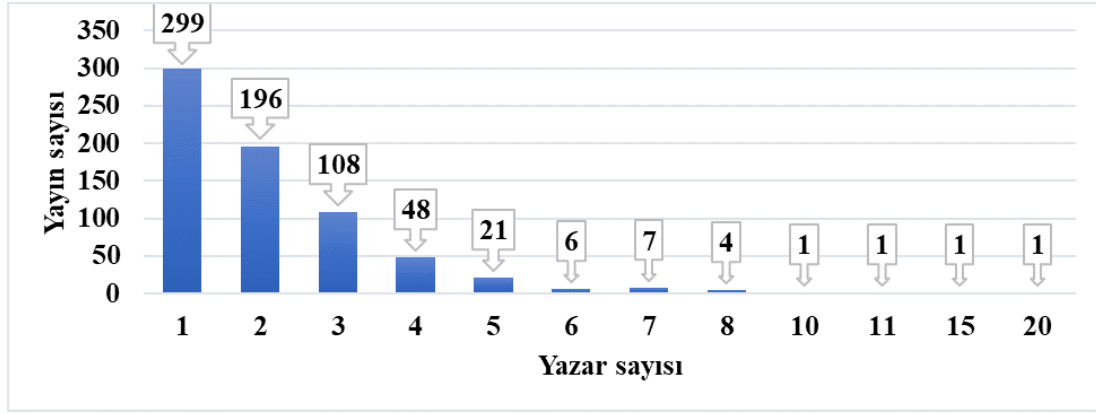

Şekil 6: Yayın Sayısına Göre Yazarlar

Ortak yazar analizi

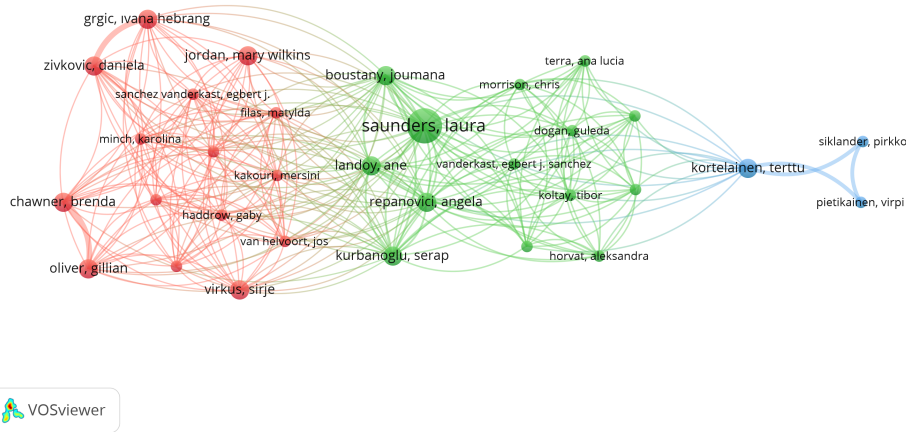
Bilimsel işbirliğinin sıklığı ve önemi giderek artmaktadır. Bilimsel işbirliğini iki veya daha fazla bilim insanı arasında bir amaç doğrultusunda gerçekleşen etkileşim olarak tanımlamak mümkündür (Sonnenwald, 2007, s. 645). Şekil 7’de belirtilen 693 yayının ortak yazarlıkları değerlendirilmektedir.

Belirtilen verilere dayanarak, yayınların ortak yazarlık durumu incelendiğinde yayınların %43,22’lik (n=299) kısmının tek yazarlı olduğu ayrıca 2 ile 20 arasında değişen %56,90 (n=394) oranında ortak yazarın yer aldığı görülmektedir. Şekil 7’de belirtilen 2 yazarlı yayınların toplam yayınların %28,28’ini (n=196), 3 yazarlı yayınlar toplam yayın sayısının %15,58’ini (n=108) oluşturmaktadır. 4 ile 8 arasındaki yazar sayısı çeşitliliğini gösteren grup ise toplam yazar sayısının %13’lük (n=90) kısmını temsil etmektedir. Diğer yandan, 10 ve daha fazla yazarlı yayınlar toplam yayınların sadece %0,58’ini (n=4) temsil etmektedir. Bu durum, genel olarak yayınların daha az yazar içerdiğini ve daha büyük yazar gruplarının daha az yaygın olduğunu göstermektedir. Toplamda 693 yayın olduğu düşünüldüğünde, diğer yazar sayıları toplam yayınların %61,60’ını oluşturmaktadır.

Şekil 7: Ortak Yazar Sayısı

Belirlenen konu üzerinde en fazla ortak çalışma yapan yazarların arasındaki bağlantıların gücünü değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen analizde, konuyla ilgili yayın yapan toplam 1361 farklı yazar tespit edilmiştir. Ancak, yazarların atıf ve yayın sayısı “1” olarak sınırlandırılarak yapılan analizde, 32 yazarın işbirliği içinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular ışığında elde edilen ağ görseli Şekil 8’de sunulmuştur.

Şekil 8: Ortak Yazar Ağ Analizi (Bağlantı Gücüne Göre)

Ortak yazar ağ analizi, toplam 3 küme, 288 bağlantı ve 300 bağlantı gücünden oluşmaktadır. Yazarlar içerisinde ABD adresli “Laura Saunders” 5 yayın, 29 bağlantı, 33 toplam bağlantı gücü ile ilk sırada yer almaktadır. Laura Saunders etrafında yoğunlaşan ortak çalışmalar, görselde açıkça görülmektedir (Şekil 8). Fransa adresli yazar “Joumana Boustany” isimli yazar 2 yayın 31 atıf ve 33 bağlantı gücüyle 2. sırada yer alırken Türkiye adresli yazarlarda “Serap Kurbanoglu”nun 2 yayın 31 atıf ve 33 bağlantı gücüne sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye adresli yayınlar ABD ve Avrupa ülkelerinden (Bulgaristan, Fransa, Portekiz, Romanya, İngiltere, Macaristan, Finlandiya, Litvanya, Yunanistan ve Norveç) çeşitli yazarlarla işbirliği ile hazırlanmıştır. Bu durumun ortak yazar ağ analizinde bağlantı gücünü arttırdığı görülmektedir.

Yazar yayın ve atıf sayıları

Konu ile ilgili çalışmalarını olan ilk 20 yazarın atıf sayısına göre sıralaması Tablo 4’te belirtilmiştir. Yayın ve atıf sayıları incelendiğinde, İngiltere adresli yazar “Annemaree Lloyd”; 2 yayın ve 207 atıfı (2003 yılına ait yayında 150 atıf ve 2006 yıllarında ait yayında 57 atıf) dikkati çekmektedir. Bu durum, yayının oldukça

etkili olduğunu göstermektedir. Fransa adresli yazar “Laura Saunders”; 5 yayın 141 atıfla (2012 yılına ait yayında 80 atıf, 2012 ait diğer bir yayında 25 atıf, 2013 yılına ait 14 atıf, 2016 yılına ait yayında 3 atıf ve 2017 yılına ait yayının 19 atıf) 2. sırada yer alırken ABD adresli yazar “Lili Luo”; 6 yayın (2007 yılına ait yayında 25 atıf, 2008 yılına ait yayında 22 atıf, 2008 yılına ait yayında 5 atıf, 2012 yılına ait yayında 7 atıf, 2013 yılına ait yayında 47 atıf ve 2015 yılına ait yayında 3 atıf) ve 109 atıfla (2007 yılına ait yayında 25 atıf, 2008 yılına ait yayında 22 atıf, 2008 yılına ait yayında 5 atıf, 2012 yılına ait yayında 7 atıf, 2013 yılına ait yayında 47 atıf ve 2015 yılına ait yayında 3 atıf) 3. sırada yer almaktadır.

Tablo 6: *Yazar Yayın ve Atıf Sayıları*

No	Yazar	Toplam Yayın sayısı	Toplam atıf	No	Yazar	Toplam Yayın sayısı	Toplam atıf
1	Lloyd, Annemaree	2	207	11	Cordon-Garcia, Jose Antonio	2	57
2	Saunders, Laura	4	141	12	Lee, Julie	1	57
3	Luo, Lili	6	109	13	Lavallee, Maegen	1	56
4	Marcum JW	1	97	14	Willson, Rebekah	1	56
5	Perry, Gerald (Jerry)	2	70	15	Serenko, Alexander	1	56
6	Dorsch, Josephine L	2	64	16	Detlor, Brian	1	56
7	Ameen, Kanwal	9	63	17	Julien, Heidi	1	56
8	Knight Lorrie	1	62	18	Pinto, Maria	4	55
9	Munro, Carrie	1	57	19	Zanetti, Mary L	1	53
10	Partridge, Helen	1	57	20	Blanco, Maria A	1	53

Yazar anahtar kelime analizi

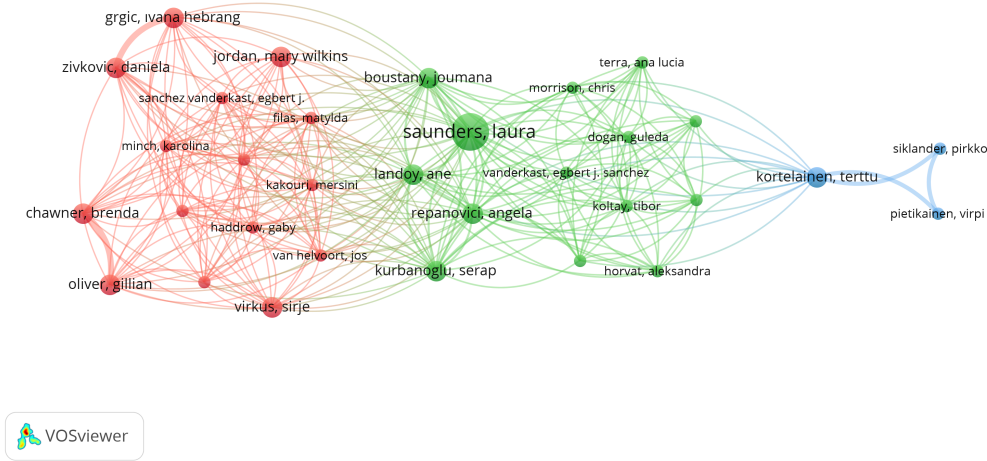
Yayınların tamamında (n=693) toplam 617 anahtar kelime kullanılmıştır. Anlam bakımından birbirine yakın olup ancak kelime veya ek farklılıkları içeren terimler bir araya getirilmiş ve aynı olan anahtar kelimeler çıkartılmıştır. Bu terimlerin frekans değerleri birleştirilerek tekrar incelenmiştir. Buna göre; farklı 444 anahtar kelime kullanıldığı tespit edilmiştir. Tespit edilen 444 anahtar kelimenin kullanım sıklığına göre en yaygın olarak kullanılan 20 tanesi Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 7: *Anahtar Kelimeler ve Kullanım Sıklıkları*

Anahtar kelimeler	f
Information literacy (Bilgi okuryazarlığı)	207
Libraries (Kütüphaneler)	187
Competencies (Yetkinlikler)	154
Librarians (Kütüphaneciler)	144
Education (Eğitim)	70
Skills (Beceriler)	68
Management (Yönetim)	51
Library services (Kütüphane hizmetleri)	35
Technology (Teknoloji)	30
Librarianship (kütüphanecilik)	25
Pakistan (Pakistan)	19
Assessment (Değerlendirme)	17
Library instruction (Kütüphane eğitimi)	16
professional development (Mesleki gelişim)	16
Students (Öğrenciler)	16
Teaching (Öğretim)	14
Library and information science (Kütüphane ve bilgi bilimi)	9
Training (Eğitim)	7
Content analysis (İçerik analizi)	7
Diversity (Çeşitlilik)	7

“Bilgi okuryazarlığı”, 207 kullanım ile en sık vurgulanan konudur, ardından “Kütüphaneler” (187), “Yetkinlikler” (154), “Kütüphaneciler” (144), “Eğitim” (70) ve “Beceriler” (68) sıklıkla bahsedilen konular arasında yer almaktadır. Ancak kullanım sıklığı bakımından daha az vurgulanan; “Teknoloji”, “Yönetim”, “Kütüphane hizmetleri” ve diğer alt konular da makalelerde önemli bir rol oynamaktadır. Dikkati çeken diğer bir husus ise “Pakistan” anahtar kelimesinin kullanım sıklığıdır. Bu durumu, Pakistan’ın ülkelere göre yayın sıralamasında Pakistan adresli 28 yayın ile 3. sırada olması ile açıklamak mümkündür.

Anahtar kelimelerin yayınlarda bir arada bulunma sıklıklarına ilişkin küme analizi haritası, araştırmacıların çalışma alanlarını anlamaları için önem arz etmektedir. Anahtar kelime analizine ilişkin bulgular genel olarak hangi konuların daha sıklıkla çalışıldığı konusunda ipucu vermektedir. Anahtar kelimelerin, yayınlarda bir arada bulunma sıklıklarına ilişkin küme analizi haritası Şekil 9’da belirtilmiştir. Bu harita, hangi konuların daha yoğun bir şekilde incelendiğini ve bu konular arasındaki ilişkileri göstermektedir. En belirgin terim, “Bilgi okuryazarlığı”dır. Bu terimin büyüklüğü, konunun yayınlardaki önemini yansıtmaktadır. Diğer belirgin terimler ise sırasıyla “Libraries” (Kütüphaneler) ve “Competencies” (Yetkinlikler) ise “Bilgi okuryazarlığı” merkezi terimine bağlı temel kavramlar olduğu görülmektedir. Kütüphaneler” ve “Yetkinlikler” gibi diğer merkezi terimler, “Bilgi Okuryazarlığı” kavramı gibi yetkinlik kavramının altında yatan temel unsurları ifade etmektedir. “Kütüphaneciler”, “Araştırma”, “Eğitim”, “Beceriler”, “Bilgi yönetimi” ve “Değerlendirme” gibi diğer önemli terimlerdir. Bu analiz, bilgi okuryazarlığının önemini vurgularken, aynı zamanda bu alandaki çeşitli alt konuların ve araştırma alanlarının karmaşıklığını göstermektedir. Araştırmacılar için, bu anahtar kelimelerin sıklığı ve ilişkileri, mevcut literatürü anlamak ve gelecekteki çalışmalar için fırsatları belirlemek açısından kritik bir öneme sahiptir.

Şekil 9: Anahtar kelime analizi

Sonuç ve öneriler

Yetkinlik kavramı, bireylerin belirli bir alandaki bilgi, beceri ve anlayış düzeylerini ifade etmektedir. Bu yetkinlikler, bilgiyi etkili bir şekilde ele alma, değerlendirme, sentezleme, bilgi teknolojileri ve dijital araçları etkili bir şekilde kullanma, güvenilir kaynakları belirleme, bilgi kaynaklarını organize etme, depolama, erişme ve paylaşma gibi becerileri içermektedir. İletişim yetkinliği de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu yetkinlikler, bireylerin akademik çalışmalarında, profesyonel kariyerlerinde ve günlük yaşamlarında başarılı olmalarını sağlamak için önem taşımaktadır.

Bu çalışma, kütüphaneci yetkinlikleri üzerine yapılan araştırmalara ışık tutmak ve gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamak amacıyla önemli bulgular sunmaktadır. Bu kapsamda kütüphaneci

yetkinlikleri alanındaki yayınlar 1980 ve 2023 yılları arasında WoS'ta indekslenen 693 yayın üzerinden bibliyometrik analiz ve görsel haritalama tekniği ile incelenmiştir. Bu amaçla; yıllara göre yayın dağılımı, doküman türü dağılımı, ülkelere göre yayın sayısı, yayın dilleri, yayınların yer aldığı dergiler, dergilerin atıf ağ analizi, yayınların WoS kategorileri, yayınların dergi çeyreğine göre dağılımı, yazarlara göre yayın sayısı, ortak yazar analizi, yazar yayın ve atıf sayıları, yazar anahtar kelime analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular şunlardır:

- Özellikle 2013-2023 yılları arasında kütüphaneci yetkinlikleri alanında özellikle makale ve yazar sayısında hızlı bir artış gözlenmektedir. Bu artış bilim, eğitim, teknoloji ve iletişim alanlarındaki gelişmelerle ilişkilendirilmektedir.

- Veri setinde yer alan yayınların yaklaşık yarısı tek yazarlı çalışmalardan oluşmaktadır. Ayrıca genellikle küçük yazar grupları arasında yapılan çalışmaların yaygın olduğu anlaşılmaktadır.

- ABD, kütüphaneci yetkinlikleri alanında yayın sayısı bazında en büyük etkiye sahip ülke olarak belirlenmiştir. Yaklaşık tüm yayın sayısının yarısı ABD adresli yazarlar tarafından üretilmiştir.

-Bilgi bilimi ve kütüphanecilik disiplini ile diğer çeşitli alanlar arasında belirgin disiplinler arası etkileşim bulunmaktadır. Bu etkileşimin araştırma faaliyetlerini zenginleştirdiğini göstermektedir. Özellikle bilgi bilimi ve kütüphanecilik alanının bilgisayar bilimi, eğitim, hukuk, iletişim ve yönetim gibi geniş bir yelpazede farklı disiplinlerle önemli bir etkileşim içinde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, bu alanlardaki araştırmaların çeşitliliğini ve kapsamını göstermektedir.

- Yazarlar tarafından en çok vurgulanan anahtar kelime “Bilgi okuryazarlığı” olmuştur. Bu kavramı; kütüphaneler, yetkinlikler, kütüphaneciler, eğitim ve beceriler takip etmektedir. Teknoloji, yönetim ve diğer alt konular da önemlidir ancak daha az vurgulanmaktadır. Bu durum, bilgi okuryazarlığının kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanında öne çıkan bir konu olduğunu göstermektedir.

- Yayınların ağırlıklı olarak orta seviyede etki faktörüne sahip dergilerde yer aldığı görülmektedir.

- Türkiye adresli yazarların genellikle Avrupa ülkelerinden araştırmacılarla işbirliği içinde çalıştığı gözlemlenmiştir. Türkiye'nin bu alanda henüz keşfedilmeyi bekleyen potansiyeli olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar, kütüphaneci yetkinlikleri alanındaki akademik araştırmalara yönelik önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Kütüphanecilik, genişletilmiş yetkinlikler aracılığıyla bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılama açısından büyük önem taşımaktadır. Dijital çağda kütüphanecilerin rolü, sadece kitapların saklanması ve ödünç verilmesiyle sınırlı değildir. Aksine, çeşitli roller üstlenerek bilgi toplumunun dinamik ihtiyaçlarına uyum sağlamaktadırlar. Bu yetkinlikler arasında bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı, bilgiye erişimde eşitlik ve erişilebilirlik sağlama, bilgiyi değerlendirme ve filtreleme yeteneği, bilgiye hızlı ve etkili yanıt verme gibi önemli unsurlar bulunmaktadır. Kütüphaneciler, bilgiyi yönetme konusundaki uzmanlıklarını kullanarak bilgi toplumunun her kesimine hizmet sunmakta ve bilginin doğru, güvenilir ve güncel olmasını sağlamak için çaba göstermektedirler. Ayrıca, bilgiye erişimde ve bilgiye yönelik eğitimde rol alarak, bireylerin bilgi okuryazarlığını geliştirmekte ve bilgiye daha bilinçli bir şekilde yaklaşmalarını sağlamaktadırlar. Dolayısıyla, kütüphanecilerin genişletilmiş beceri ve yeterliliklerle donatılması, bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılamak için kritik öneme sahiptir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Alper ODABAŞOĞLU 0000-0001-6545-4861

Kaynaklar / References

- Al, U. (2009). Türkiye'nin görelî atf etkisi üzerine bilimetrik bir çalışma. *Bilgi Dünyası*, 10(2), 231-244. <https://doi.org/10.15612/BD.2009.277>
- Al, U. (2012). Bibliyometriye giriş [Çevrimiçi ders notları]. Hacettepe Üniversitesi. <https://yunus.hacettepe.edu.tr/umutal/lesson/bby704/introduction2012.htm>
- ALA. (2009). *ALA's core competencies of librarianship*. American Library Association. <http://www.ala.org/educationcareers/careers/corecomp/corecompetences>
- Asan, A., ve Aslan, A. (2020). Quartile scores of scientific journals: Meaning, importance and usage. *Acta Medica Alanya*, 4(1), 102-108. <https://doi.org/10.30565/medalanya.653661>
- CARL (2020). *Competencies for librarians in Canadian research libraries*. <https://www.carl-abrc.ca/wp-content/uploads/2020/09/Competencies-Final-EN-1-2.pdf>
- Danesh, F., ve Mardani-Nejad, A. (2020). *A historical overview of bibliometrics*. *A Historical Overview of Bibliometrics* içinde (ss. 7-18). De Gruyter Saur. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110646610-003/html>
- Durukan, A. Y. (2015). Dijital dünyada okul kütüphaneciliği ve 21. yüzyıl becerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(208), 106-120.
- FLICC, (2011). FLICC competencies for federal librarians. https://www.loc.gov/flicc/publications/Lib_Compt/2011/2011Competencies.pdf
- Glanzel, W. (2003). *Bibliometrics as a research field: A course on theory and application of bibliometric indicators*. <https://www.scienceopen.com/book?vid=c0fe6cd3-3176-42b7-a613-d8dd56c79464>
- Gingras, Y. (2016). *Bibliometrics and research evaluation: Uses and abuses*. History and foundations of information science. The MIT Press.
- Güneş, E., Üstündağ, M. T., Yalçın, H., ve Safran, M. (2017). Investigating educational research articles (1980-2014) in terms of bibliometric indicators. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(1), 101-117. <https://iojes.net/GoogleScholarPDF/iojes/f76e8749-8217-4a5a-8253-9f77a9082207.pdf>
- Karasözen, B., Gökçurt, Ö. ve Zan, U. (2013). 1997-2006 Türkiye bilim göstergeleri analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 4-21.
- Kakırman Yıldız, A. (2010). Kütüphanelerde performans ölçümü: IFLA performans ölçütlerinin değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 155-169. doi:10.15612/BD.2010.261
- Kakırman Yıldız, A. (2014). Etkin ve verimli bir kütüphane yönetiminde kütüphanecilerin sahip olması gereken temel yetkinlikler. H. Aynur ve B. Aydın (Ed.), *Kitaplara Vakfedilen Bir Ömre Tuhfe: İsmail E. Erünsal'a Armağan* içinde (C. 2, ss. 1155-1169). Ülke Armağan
- LeDeist, F. D. ve Winterton, J. (2005). What is competence? *Human Resources Development International*, 8(1), 27-46.
- Liu, W., Hu, G., ve Gu, M. (2016). The probability of publishing in first-quartile journals. *Scientometrics*, 106(3), 1273-1276. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1821-1>
- Mirza Muhammad, N., ve Khalid, M. (2009). Use of bibliometrics in LIS research. *Library and Information Science Research E-Journal*, 19(2). <https://doi.org/10.32655/LIBRES.2009.2.4>
- Özköse, H. (2017). *Yönetim bilişim sistemleri alanının Türkiye ve Dünya'daki bibliyometrik analizi ve haritası* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Öztürk, O. (2021). Bibliyometrik araştırmaların tasarımına ilişkin bir çerçeve. *Bir literatür incelemesi aracı olarak bibliyometrik analiz* (2. bs.) içinde (ss. 33-50). Nobel Yayıncılık.,
- Polat, Ö. (2021). Bilgi ve belge yönetimi uzmanlığının yetkinlikler açısından tanımlanması [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Sengupta, I. N. (1992). Bibliometrics, informetrics, scientometrics and librametrics: An overview. *Libri*, 42(2), 75-98. doi:10.1515/libr.1992.42.2.75
- Sonnenwald, D. H. (2007). Scientific collaboration. *Annual Review of Information Science and Technology*, 41(1), 643-681. doi:10.1002/aris.2007.1440410121
- Subaşıoğlu, F. (2022). Özel gereksinimli bireylerin bilgiye erişimi: Disiplinerarası çalışmalar ve güncel yaklaşımlar. L. Kanık, G. Palo, P. Bezirci, E. Alaca ve D. Soylu (Ed.), *21. Yüzyılda Özel Gereksinimli Bireylere Sunulan Hizmetlerde Kütüphanecilerin Yetkinlikleri* içinde (ss. 437-456). Hiperyayın
- To, W.-M. (2022). A bibliometric analysis of world issues: Social, political, economic, and environmental dimensions. *World*, 3(3), 619-638. <https://doi.org/10.3390/world3030034>
- Wray, K. B. (2023). A foundational text in scientometrics: Derek J. de Solla Price: Little science, big science. *Metascience*, 32(2), 235-239. <https://doi.org/10.1007/s11016-023-00851-y>
- van Eck, N. J. ve Waltman, L. (2019). VOSviewer Manual version 1.6.10. https://www.vosviewer.com/documentation/Manual_VOSviewer_1.6.10.pdf
- Yetkinlik. (t.y.). Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. <https://sozluk.gov.tr>
- Yılmaz, E. (2005). Kullanıcı hakları ve sorumlulukları: Bir standart denemesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(3), 332-348.
- Zan, B. U. (2012). *Türkiye'de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

Atıf Biçimi / How cite this article

Odabaşoğlu, A. (2024). Quantitative analysis of research on librarian competencies. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 21, 15–33. <http://doi.org/10.26650/bba.2024.21.1471394>